

**Láska
učí
osly
tančit**

Pavčina Kinclová

**LÁSKA
UČÍ
OSLY
TANČIT**

Dle původní korespondence knižně zpracovala

Pavčina Kinclová

Pavčina Kinclová

Láska učí osly tančit

Fotografie: rodinný archiv

Redakce: Pavčina Kinclová

Zpracování obálky: fotograf Robert Vlk

v Brně 2015

ISBN 978-80-88091-06-6

Alice	
Brno 2013	9
Anna, Kutná Hora 1904	
Skleníková výchova	13
Anna, Kutná Hora 1912	
Taneční hodiny. Ledec.	20
Anna, Kutná Hora 1913	
Otáček a Karel Neubert	28
Anna	
Lausanne. Stráně v Les Savants.	39
Anna 1914	
Karel Neubert. Ledecská společnost.	63
Anna 1915	
Tonči Makovička	74
Anna, 1915	
Hradec Králové. Svatba. Stěhování do Kutné Hory.	84
Anna	
Vzpomínky z dětství.	98
Anna, 1918	
Srbsko. Bělehrad.	102
Anna 1919	
Zkáza Bělehradu. Narození syna Stáni.	116
Anna, 1924	
Narození dcery Aličky. Divadlo.	132
Anna 1940-1944	
Válka. Nálety na Brno.	139

Anna	
Štěpán Houdek, Moravský Krumlov	155
Anna, Brno	
Vánoce 1947. Narození Stáňovy dcery Stáničky.	174
Anna, Duben 1947	
Silvestr 1928.	181
Anna, 1947	
Vzpomínky na Jadran. Milena Houdková. Výlet do Zlína.	186
Anna	
Poslední cesta za Štěpánkem.	203

Prolog ke vzpomínkám

Přečtu-li si napsané, musím se v duchu smát, když jen pomyslím, jaké kritice asi tyto moje zápisky podlehnou, budou-li je skutečně později číst moje děti. Začala jsem psát až za války, kdy jsme měli doma stroj, a kdy moje ruční mazanice dostoupily skutečně takového vrcholu, že jsem je ani já sama nedokázala přečíst, natož někdo druhý. A zjistila jsem, jak je podivné, že člověk dělá při psaní na stroji takové hloupé chyby, které by při psaní rukou nikdy neudělal. Spíše si myslím, že moje Alička bude říkat:

„Nu, ovšem, mamička skáče z pátého na deváté, neumí logicky myslet, a kdo ví co ještě.“ Ale já, když jsem začala, za prvé jsem naprosto netušila, jak moc se rozepíši a potom také vždy s jednou vzpomínkou vyrojí se jich najednou hned několik, i když ne zcela časově za sebou jdoucích. Ihned je jich celá řada a jedna živější než druhá. Ale psát si napřed nějaké poznámky a potom teprve vše řádně uspořádat a psát na čisto, to se mi zdá při této příležitosti naprosto směšné. Píši to jen sobě a trochu dětem, jak jen se říká, z jedné vody na čisto. Nejsm přece žádná spisovatelka.

Za svůj vznik děkují tyto poznámky tomu, že ve chvíli, kdy jsem si loni na podzim začala zapisovat, jak jsme prožili u nás v domě celou válku a hlavně potom i obléhání Brna, Alička říkala, že to dle ní nemá smysl. Na to, že se oni dobře pamatují, že by bylo daleko lepší a zajímavější, kdybych vypsala leccos z mého mládí. Neb jednoho dne matinka objevila po smrti babičky Elsy pár lístků, kdy ona začala psát deník, ještě jako mladá dívka a dětem to pak četla. Rovněž, když jsme si to jako děti, my dvě s Mírou četly, litovaly jsme, že to bylo opravdu jen několik málo listů a ne více. Bylo by to po tolika letech jistě

zajímavé čtení, a tak jsem tedy skutečně začala a hned „ od Adama.“ Aby to již stálo za to! Nechci nic, naprosto nic z toho, co jsem prožila, zkrášlovat nebo omlouvat. Omlouvat se naprosto nechci, v tomto případě není žádné omlouvání na místě a zkrášlovat tím méně, co potřebuji. Více se obávám, že nebudu umět zachytit vše v původní kráse a síle. V kráse onoho okouzlení, které jsem prožívala, i když radost bývala často draze zaplácena, cena nezdála se mi nikdy přílišná.

Můj život byl takový, tedy nikdy ničeho nelituji.

*Lidská fantazie často nevymyslí příběh lépe,
než jak jej napíše sám život...*

Alice

Brno 2013

...

„Miluji tuhle dobu!“

Alice Janíková v křesle rozšafně rozhodila rukama a s hlasitým cinknutím položila útlou sklenku na stůl, mezi rozdělanou práci. Tímto rázným gestem ukončila náš rozhovor a tak vypínám diktafon a usedám pohodlně do protějšího křesla, pohupujíc zpola dopitou sklenkou. Dnes jsem se s Alicí sešla, stejně jako každý čtvrtek, nad řádky rozhovorů do městského týdeníku.

Alice, rázná žena, plná života a jiskrného nadhledu, praktická, střízlivá a jak ráda předhazuje, laděná do pestrých barev, je přesně taková, jakou ji vystihuje i charakter této místnosti. Pracovny zalité podvečerním sluncem, vprostřed malého domku na konci ulice, jež se na krátkou chvíli zahalila do přívětivého ticha a rázem jakoby zmizel i chaos celého dne. Při pohledu na hodinky pak vstává z křesla, dolévá sklenky a pokračuje dál:

„Takže, ano. Kdyby se mne někde zeptal, jak zpětně hodnotím svůj život, nelituji ničeho. Já jsem šťastná. Vždyť je mi skoro šedesát! Pořád mě něco nového napadá a jsem šťastná, už jen proto, že si můžu dělat, co se mi zalíbí. Tolik věcí jsem do této chvíle dokázala a věřím, že mne čeká ještě spousta dalšího. Vždyť se podívej, nejsem už sice nějakou dobu vdaná, ale mám přece dvě úžasné dcery! A už jen to není málo. Mimochodem, minulý týden jsme s děvčaty společně převrátily

naruby starou knihovnu v patře. A něco jsme objevily.“ Načež se významně zahleděla mým směrem.

„Kláro, budu ráda, když se mnou povečeříš a zůstaneš do zítřka.“

A pak jen ledabyle pokynula rukou, abych ji následovala, přičemž sebrala ze stolu krabičku cigaret. V zádveří terasy se na moment zastavila a vytáhla z útroh letitého kufru objemný stoh papírových spisů.

„Podívej se.“ Zvedá kopy zažloutlých složek, s listy pečlivě seřazenými a hustě popsanými černými písmeny, jež jistě pamatují rázný tlukot kulatých klapků psacího stroje Remington.

„Tady mám něco o ženách Makovičků a Janíků, potažmo o celé generaci. Je to více než sto let starý deník. Když jsme vyklízeli půdu, našli jsme tyto spisy mezi alby. Přiznám se, Kláro, trochu jsem v těch zápiscích listovala, ale hned jsem je zase odložila. Naprosto bych nemohla v té době existovat. Myslím, že mě to čtení občas dokonce i rozčílilo!“ Rozesmála se Alice, tváříc se spiklenecky, když mi objemnou složku podávala.

„Mám jiný nápad. Myslím, že pro mne bude lepší si je přečíst, tak nějak zprostředkovaně. Podívej se na ně, přečti si je a sama uvidíš, jestli má smysl je později nějak využít. Třeba jen pro nás, pro krátké vzpomínky. Mohly by se líbit. A víš co? Alespoň se mi budou ty upravené zápisky pak lépe číst.“

Alice se zastavuje před vchodem na slunnou terasu, zamyšleně upíjí ze sklenky a pak tišším hlasem dodává:

„Je to vyprávění tak trochu o lásce a o všech jejích podobách. Taky o dětství a dospívání. O ženách napříč generacemi a to vůbec, ne jen o naší rodině. Já jsem svoji babičku Annu znala krátce a její matku vlastně jen z vyprávění, vždyť sama jsem se narodila jako poměrně pozdní dítě, na tu dobu. Mé matce už bylo skoro čtyřicet let, a když se nad tím dnes zamyslím, vždycky se mi zdálo, že naší rodině vládly spíše ženy a tak mám pocit, že s sebou nesou jakýsi nádech tajemství a nezodpovězených otázek. Říkám si, že třeba v zápiscích najdu některé odpovědi.“

Pak se omluvila a odběhla do kuchyně, aby se po chvíli vrátila s podnosem pečených ryb, jejichž vůně dávno prostoupila celým domem a lákala k večeři.

„Jaký život, tedy podle tebe, vedla Anna? Byla šťastná?“

Ptám se po chvíli mezi sousty, načež Alice, krčíc rameny, zamyšleně vzhledla od talíře.

„Matka o rodičích skoro nemluvila. Víím jen, že vždy nebývala šťastná, i když žila na pohled plný život. Tak se to jevilo, alespoň z dálky. Zvenčí naopak působili jako velmi vážený, spokojený pár a to až do stáří, které prožili společně.“

Alice pak mezi řečí vstává a zapaluje si cigaretu:

„Myslím, že bývala často sama. Dědeček většinu života trávil na služebních cestách a snad jen poslední roky žil v Brně. Pamatuji si ho jen z útržků vzpomínek. Byl milý, svým způsobem tichý a konzervativní starý pán. A tak si myslím, že babička žila prakticky svůj život jen s dětmi. Byla příliš

svázaná upjatostí a konvencemi doby. Proslýchalo se taky, že byla zamilovaná, ale nikdy se o tom moc nemluvalo.“

„Pojďme na terasu, kávu si dáme tam, dokud je ještě trochu světla,“ navrhuje Alice, a aniž by čekala na odpověď, energicky míří do kuchyně. Využívám té chvíle a než zasedneme ke kávě, dnešní práci, spolu se zápisky, skládám na jednu hromadu.

Na terase pak usrkáváme horkou kávu, v té chvíli chutnou jako balzám na duši a užíváme si podvečerní rej ptáků, nad korunami stromů. Když se zešeřilo, pomohla jsem Alici sklidit ze stolu a brzy se rozloučila.

Čekal na mne útulný pokoj v podkroví. Těšila jsem se, až se natáhnou na postel, rozložím zápisky kolem sebe a pustím se do čtení. Pohodlně jsem se opřela o polštář a pod světlem malé lampičky, jako bych se v ten moment posunula v čase. Ten okamžik, kdy jsem zvědavě otevřela složku, mne samotnou překvapil. Dýchla na mne skoro omamná vůně listů starého papíru, kde kdysi bílé listy po letech značně změnily barvu, okraje ztmavly sytější béžovou a na omak jakoby zkrěhly.

Zlehka jsem je přivinula k nosu a s jakousi úctou se zasnila nad poetikou těch malým drobným písmem psaných zápisů, přicházejících jakoby z jiného světa. Otočila jsem první stránky a vklouzla do děje, jehož místem se pro tuto chvíli stala Kutná Hora a hrdinkou vyprávění mladá dívka jménem Anna.

Anna, Kutná Hora 1904

Skleníková výchova

...

Strýček Hrdlička byl tatínkův švagr a býval nadlesním v Kopaninách na Vysočině. Jednou k nám přijel do Kutné Hory, kde jsme bydlívali a to pro nás vždy bývalo dvojnásobným svátkem. Zaprvé, strýček nám vždy přivezl hodně hraček a obrovskou krabici toho nejlepšího domácího cukroví od tetičky a za druhé jsme věděli, že ten večer budeme mít „pré.“

Tatínek odešel se strýčkem navečer, zcela proti jeho zvyku, do hostince na pivo. A to bývalo naprosto výjimečné, že jsme mohli, když on jednou za dlouhý čas nebyl večer doma, zůstat déle vzhůru. Jinak jsme museli spěchat v osm do postele a já, třebaš již potom větší, musela v devět taky zhasínat. Však ani matinka nečítávala dlouho i na ní se tatínkova přísnost vztahovala. Tedy, jakmile ten večer tatínek vytáhl paty z domu, my jsme lezli z postelí a matinka nás jen opatrně napomenula:

„Nedělejte žádný rámus, pěkně si hrajte!“

I služka dostala na to konto, že je pán pryč na ten večer volno. No znáte to, když je kocour pryč, mají myši pré, a tak jsme se uvelebili v kuchyni, abychom si hned mohli zcela bez dozoru, „ale pěkně“, jak jsem slíbila matince, hrát. Já si na ten večer vymyslíla velice krásnou hru:

„Budeme si hrát na mrtvé.“

„Tak jo,“ souhlasili ostatní, v čele s bratrancem Jindrou.

„Nejdříve bude mrtvá Míra.“

Spustila jsem a rozložila v kuchyni prostěradlo stažené z postele. Míru jsem v její dlouhé noční košilce krásně upravila, ruce složila křížem přes prsa, vlasy rozpustila kolem hlavy.

Pamatuji se, jak se mi to samotné velice líbilo. Ujišťovala jsem jí, že ji to moc sluší jako mrtvé. Vedle hlavy měla z každé strany postavený jeden svícen s rozsvícenou svíčkou. O ty jsem nouzi neměla, neb nebyla dosud zavedená elektrika a tak po zhasnutí petrolejové lampy měl každý u své postele nachystán na noc svícen se svíčkou. Na jednu stranu jsem si klekla v černé matčině spodniče já, na druhou Jindra, kterého jsem nastrojila také do jednoho prostěradla, měl to jako královský plášť s vlečkou. A tak jsme klečeli a plakali nad naší mrtvou. Náhle se otevřely dveře do kuchyně a rychlým krokem vešel tatínek. Nedovedete si představit, jak rychle byla „mrtvá“ naživu a truchlící pozůstalí měli pak skutečně proč dlouho truchlit. Totiž nad výpraskem, který nám tatínek ušetřil, když se vrátil zpět pro zapomenuté doutníky pro strýčka. Při spatření obrazu, který se mu naskytl, se nejprve velice vylekal, a potom nás samozřejmě tím více zřezal.

V této hře na mrtvé jsem si velice libovala. Netuším, kde měla původ. Když jsem se dověděla od některé z kamarádek, že někdo z jejich rodiny zemřel, hned jsem prosila, zda bych se na něj mohla jít podívat. Ba děti samotné říkávaly:

„Chceš se k nám jít podívat? Zemřel nám dědeček nebo babička,“ abych k nim mohla jít.

Tolikrát jsem kvůli tomu od matinky dostala. Šla jsem třeba do rodin, kde jsem dosud nikdy nebyla, mě zcela neznámých. Dovedla jsem přímo jako u vytržení pohlížet na mrtvého. Mělo to pro mne zcela zvláštní, nevysvětlitelnou přitažlivost. Vzpomínám, s jakou radostí jsem se vmýšlela na místo oné mrtvoly, představovala si, že tam ležím já a zdálo se mi, jak nade mnou rodiče truchlí. Ti teprve dle mé fantazie poznali, jaká já skutečně jsem a ne jak oni si to o mně nesprávně domýšleli.

Říkala jsem si: „To je za to, že jste mne měli tak málo rádi.“ Ale nemohu říct, že tahle moje neustálá domněnka spočívala v tom, že nejsem dosti milována, ale přála jsem si asi ve své dětské dušičce nějak více, aby to dali najevo a stále si o mně nemysleli, že jsem zlá.

„Za trest jsem nyní mrtvá a vy budete pořád pro mne smutně plakat a litovat toho, jací jste byli.“

No a na blázny, to byla rovněž velice duchaplná hra. To se provozovalo vždy jen u Příbylů. Ti bydleli ve velikém domě, kde mimo nich a cejchovního úřadu, kterého byl strýček ředitelem, nic jiného nebylo. A tak obyčejně, když jsme k nim s matinkou večer přišly na návštěvu, mívaly jsme celou dvouposchodovou budovu s rozlehlými chodbami a schodištěm jen pro sebe. Matinka s Příbylovými byla nahoře v bytě dvojitými dveřmi odděleném, a tudíž neměli ani potuchy co provádíme, jen jsme vždy řekli, že si jdeme hrát na chodbu. Zdeňka, o pět let starší než já, dovedla zcela virtuosně představovat bláznivou. Honívala nás po schodech, nahoru a dolů, a my lítali, že skutečně byl veliký div, že jsme si někdo vaz nezlámali. I Jindra tentokrát projevoval, snad ze strachu, neb jsme se nakonec skoro doopravdy bávali jeden druhého,

takovou rychlost a mrštnost v unikání bláznivé Zdence, která nás pronásledovala, že to bylo u něho, známého buchy, kupodivu. Po skončení produkce jsme vždy, děsně moudře také (div byl, že to žádný z nás neodnesl zápalom plic, neb se z nás vždy přímo kouřilo, jak jsme byli celí upachtění) vyšli na chvíli na dvorek, aby matinky nezpозorovaly, jak vyhlížíme, a že sotva dýcháme. Teprve pak jsme se způsobně vrátili do pokoje.

Tatínek býval velice dramaticky založen. S každým se dovedl srdečně pobavit a přívětivě promluvit i s tím nejchudším člověkem. Snad to později dělal i z opozice vůči matince, která byla velice opatrná a vybíravá ve volbě známých. Podle tatínka rozlišovala lidi dle jejich společenského postavení. Zkrátka, mimo nás děti nebyl ani jediný zájem v jejich životě, který by byli sdíleli společně. Ve všech názorech a zálibách se naprosto rozcházeli.

Myslím, že to pramenilo daleko hlouběji, než v pouhém jejich věkovém rozdílu, který byl skutečně veliký. Tatínek byl o dvacet let starší než matinka. Bylo v tom mnohem více, co již od samého počátku činilo jejich manželství zcela nešťastným. Tatínek se rád zasmál, občas přinesl domů nějakou anekdotu nebo vtip, ale pro to neměla matinka naprosto žádné porozumění, přísně je odsuzovala. Ona za to nejspíš ani nemohla, ale nebylo to v její povaze.

To spíše nyní, v posledních letech se, jak se říká, spouští a sama nyní vypráví vtipy. Jen žasneme a to hlavně nad jejím originálním podáním, které spočívá v tom, že vždy, když má přijít pointa, tak se najednou zamyslí a řekne: „Ale já to dál nevím,“ což je ovšem efekt zcela nezvyklý, ale nesmírně působivý. Matinka měla povahu zcela chladnou, uzavřenou, a ač zcela jistě dovedla milovati, neuměla nebo nechtěla to

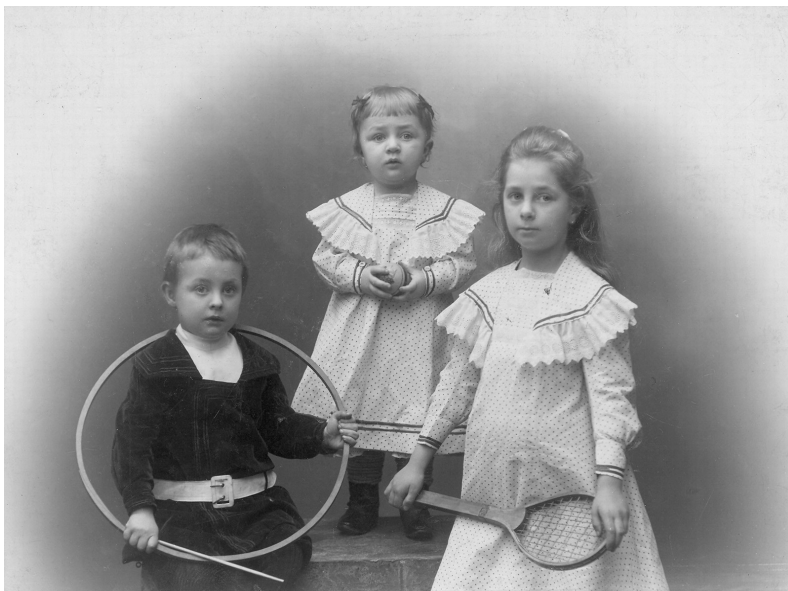
nikdy dát najevo. Dovedla se velice těžko přizpůsobit nebo přenést přes nepříjemnosti. Rovněž těžko odpouštěla a zapomínala. Pravý opak tatínka, který sice ihned vybuchl a rozkřičel se, ale za chvíli již o tom nevěděl a na vše zapomněl a odpustil.

Jinak byla matinka na svou dobu velice sečtělá, ba dodnes čte a s největší oblibou ponejvíce knihy poučné. Četla kompletního Paul de Krouifa, ze kterého já sama četla jen něco. Byla poměrně o hodně vzdělanější, než byly v tehdejší době Kutnohorské ženy ze společnosti. Nejspíš měla s tou její nesmiřitelností co do činění babiččina výchova. Babička byla velice přísná a netrpěla matince, tehdy mladinké dívce, skoro žádnou zábavu. Matinka nám často vyprávěla, jak se se svou hospodyní Katynkou nesměly před babičkou málem ani zasmát.

Knihy směla matinka číst jen velice potají, jinak musela babičce hlasitě předčítat z bible nebo jiné zbožné knihy. Nedokázala ani na malou chvíli zapomenout na to, že je nešťastná. To já s tatínkem jsme měli v tomto povahu shodnou, tatínek sice taky nebyl šťastný, ale hleděl se, kde mohl, z toho vytrhnout a zapomenout. Tak i já, kolikrát, když se mně něco skutečně velice dotkne, řeknu si: „Nu tentokrát jim to ale dám pocítit, nebudu to zastírat a málem se za sebe samu omlouvat!“

Matinka nám dětem, zvláště nám děvčatům, tak úzkostlivě v mnohém bránila a hleděla nás vystříhat se všeho, ne zcela „comme il faut“. Nedobrého. Stále žila jen ve strachu, abychom něco nevhodného neslyšely nebo neviděly. Myslím, že by nám bývalo bylo daleko více posloužilo, vidět život takový, jaký skutečně byl, a je, a ne jaký by ho byla chtěla matinka mít.

Chodila jsem celá ta léta jako se zavázanýma očima, především přepečlivě držena na dálku ode všeho, co jen trochu zavánělo skutečným, ale jinak zcela přirozeným životním projevem. Skutečně se matince podařilo tak naprosto mne udržet v nevědomosti, že pak, když jsem náhle sama stanula rovnýma nohama uprostřed všeho, co sebou skutečný život přináší, pokládala jsem to následkem výchovy, málem za zvrhlost a nedovedla se s tím naprosto vyrovnat nebo smířit. Vím, že to matinku stálo nemalé úsilí, zvláště vedle tatínka, který byl jinak založený, uchránit nás v životě všeho „nejemného,“ jak říkala.

Teď teprve vím, jak veliká to byla chyba. Jak bych se byla později vši té skleníkové výchovy raději zřekla, jen kdybych viděla, že vládne mezi ní a tatínkem soulad a láska. Vroucně jsem se už jako malá modlívala: „Dej, ať se mají matinka s tatínkem rádi.“ Vše bych byla za tu cenu ráda obětovala.

Všechny ty drahocenné dárky a hračky a skutečně přepychové oblékání. Chodila jsem jako všechny holčičky z dobrých rodin do klášterní školy. Choditi do vlašského dvora, městské školy, jak se potupně říkalo „Peerkantu,“ platilo za známku nižšího společenského stupně. Vzpomínám, jak jsem si jako malá pod tím slovem kdoví co neslušného představovala. Přitom si tam rozhodně děti více užily, než my v nóbl klášteře.

S jakým vztekem vždy tatínek toto slovo dovedl vyslovit, vkládal do něj všechno to opovržení, které pociťoval k podobnému kastovníctví. Rozdělování lidí na nóbl a sprosté, dle jejich společenského postavení a ne dle jejich skutečné vnitřní hodnoty.

Anna, Kutná Hora 1912

Taneční hodiny. Ledeč.

...

Ten rok na podzim jsem začala chodit do tanečních hodin. Víím, že se na ně matinka opravdu daleko více těšila než já sama, které matinka stále jen říkala:

„Já jsem zvědavá, jak ti to půjde, neumíš se ani otočit a jsi neohrabaná a nefešná až hrůza. Už vidím, jak budeš jen u stolu sedět.“

Nu, ale dopadlo to dobře. Chodili jsme ten rok do Lorce, kde byl při městském pivovaru velice pěkný taneční sál. Bylo to již vlastně za městem a vzpomínám, jaký jsem mívala vždy vztek, když po skončené hodině přišel se Formánek matinky dovolit, zda nás smí doprovodit domů a ona mu vždy velice přívětivě odpovídala:

„Nu, to nás bude těšit, máme to dosti daleko,“ a že jsme přece sousedy. Často jsem pak celou zpáteční cestu ani nepromluvila a od matinky pak doma děsně dostala, jaká jsem nevychovaná a kdesi cosi. Já se ho o jeho doprovod neprosila a jen jsem vyhlížela, kterou jde vyprovodit mladý Kolář. Bydlel přece, stejně jako Formánek, vedle nás. Ale ten, i kdyby měl jít úplně sám, dal přednost před tím, připojit se někdy k nám, jak ho Formánek zval. To musím říci.

Celé taneční jsem tancovala jako blázen. Šla jsem, jak se říká „z ruky do ruky.“ Střídala za jeden kousek několik tanečníků. Dcera Alička, když jsem jí to vyprávěla, se smála, to že jsem si

asi nemohla nikdy s nikým pořádně zatančit, když to bylo stále rušeno. Tenkrát to bylo ale velikým důkazem oblíbenosti a jedna vypočítávala druhé, plna pýchy, kolik jich vystřídala. V toaletách tehdy nepanoval onen přepych, tak jako za dnešních dnů. Nosívaly se šaty krátké, vlněné, batistové a jen do prodloužených hodin bývaly trochu ozdobnější, s nějakou kraječkou nebo výšivkou. Pamatuji si hlavně na ty, které jsem měla na konečný věneček.

Byly z bílého batistu s drobounkými puntíčky, sukně celá z volánků, lemovaných valencienskou kraječkou a přes živůtek zkřížený šáteček, á la Marie Antoinetta, jak se tomu říkalo.

V pase jsem měla velkou kytici čerstvých fialek, a na rozdíl od většinou umělých růží nebo jiných velikých květin, které děvčata nosila. Černé sametové střevíčky, ve vlasech černou sametku. Pamatuji si, jak jsem byla všude pochválena, kudy jsem prošla, jen matinka tehdy na mně ale jen samé vady a nedostatky viděla. Stále něco vytýkala, jakoukoliv myšlenku, ne snad o tom, že jsem hezká, ale i na pouhé vyrovnání se druhým děvčatům, z mé hlavy vypudila. Nikdy, po celé mé mládí, jsem si nebyla vědoma toho, že mi to skutečně sluší.

Pamatuji si dvě poklony, které v celém mém mládí byly. Prvá, když jsem byla v Bělehradě a šla jsem připravena do koncertu po továrním, cukrovarském dvoře. Měla jsem na sobě skutečně krásné, chinonové, šedomodré šaty a veliký sametový černý klobouk. To byl již Stáňa na světě. Starší sedlák, který přivezl do továrny řepu, k nastávající kampani, se přede mnou zastavil a povídá:

„Boga mi, kaka si ty lepotica.“

Jediné, za co naopak matince velice vděčím, je její stále napomínání a přísné nařízení, tvářit se vždy před druhými dobře naložena, nedat na sobě nikdy znát bolest, ať duševní či tělesnou.

V tom roce jsem také začala chodit na tenis. Chodila jsem zprvu do Hutí, kde hráli ponejvíce realisti a několik jejich mladších profesorů. Krásná a skutečně romantická cesta do Hutí, dosti vzdálených od města, vedla po stinném Horním Páchu, jak se lidově říkalo ústí Kutnohorského potoka. Bývala pro mnohou z nás spíše vítanou záminkou k sejití se se studenty, než snad k nějakému vážnému provozování sportu. Již to bylo vítané, že to bylo alespoň pro mne jediné místo, kde jsem směla sama bez doprovodu. Později k večeru tam za námi přišly dvě nebo tři známé dámy, naše matinky a seděly tam a háčkovaly, přičemž rozhodně pilněji povídaly. Bylo zcela nemožné, že by slečny z „dobrých domů,“ se směly samotné a za šera v doprovodu pánů procházet dále od města. A tak muselo na zpáteční cestě nastoupit garde. Skutečně se ale v Hutích více bavilo a koketovalo, než doopravdy hrálo tenis.

Zvláště přišel-li tam některý ze studentů nebo profesorů. Ti bývali vždy duší nejrůšnějších a nejveselejších zábav. Vůbec jsem za celý svůj dívčí věk ani jedinkrát nebyla na rande. Však mi již od prvních dívčích let bylo to slovo děsně protivné a vždy jsem dávala přednost raději výrazu schůzka. Tedy ani na žádné schůzce jsem nebyla. Takový jsem byla ťulík.

Je v povaze člověka, že vždy daleko raději vzpomíná a lépe udrží v mysli, věci a zážitky příjemné a milé. Občas se mi zdálo, a zdá dodnes, jako bych ve svém životě vždy více nadřžovala tatínkovi. Ale nebyla to pravda a ani by to nebylo ode mne správné vyličení. Vždyť to bylo právě to, co mi

nejvíce ztrpčilo mé nejranější mládí. To, že jsem se stále potácela mezi láskou k tatínkovi a láskou k matince, které mi pak zase bývalo dvojnásob líto, že jsem ji v duši na čas vinila, a to jen ji samotnou z napjatých domácích poměrů. Stále jsem se snažila rozsoudit, na čí straně je vina a kdo trpí nespravedlivě. Teprve až jako větší, rozumnější, ale ještě i tak příliš brzy, poznala jsem, že není vinen nikdo z nich, právě tak jako není nikdo v nepravu. Bylo to podle mého názoru zcela pochybené manželství.

Záhy jsem vyzozorovala, že je již dávno nepojí opravdová láska, ale jen vědomí povinnosti k dětem. Ale jak nesprávné bylo domnívat se, že v tak neutěšeném prostředí nám může být lépe? Domnívali se snad, že jsme ještě příliš malí, abychom to rozpoznali?

Mezi našimi rodiči docházelo velmi často ke konfliktům, sice velice tajeným, ale pro vnímavou dětskou duši přece jen dobře vytušeným. Vždyť první německá slova, která jsem se navykla velice často slýchat, bylo právě matčino varovné:

„Nicht vor den Kindern,“ nebo zase: „Nicht vor den Dienstboten!“

„Ne před dětmi,“ nebo: „Ne před služebnictvem!“

V té době, to jsem již byla trochu větší, jsem dobře chápala matčin stud, že i každý kolemjdoucí může z našich oken, v létě stále otevřených, zaslechnout tatínkovo hromobití.

On byl nesmírně popudlivý, ihned se rozkřičel na celé kolo a tu, neučinila-li to sama matinka, jsem ihned běžela okna zavírat, jakmile začal tatínek křičet. A to nejhorší na tom bylo,

že on se s námi třebaš vůbec nevdil! Rozčilil se při každé maličkosti, která se nás vůbec netýkala.

Vzpomínám si, jak například švec tatínkovi špatně nebo třeba jen draze, opravil boty. Tatínek ihned křičival:

„Ten loupežník!“

Pouhé a obyčejné, vynadat mu „zloděju,“ se asi zdálo nedostačující. Nějaké skutečné hádky tatínka s matinkou si vůbec nepamatuji, nevím ani, zda by mohlo, při matinčině povaze a celém jejím postoji, k nim dost dobře dojít. Zůstávala

vždy chladnou, dovedla se úžasně opanovat, ale chápu, jak to muselo tatínka tím více dráždit. On se na nás rozkřičel i při tak malicherné příležitosti, jako řekli-li jsme na jeho otázku o počasí:

„Jé, tam lijí,“ to býval ihned oheň na střeše. „Jaké lijí, víš ty co to je, když se lijí? Tam, jak vidím, jen prší.“

Nebo i se zimou. Když jsme řekli:

„Bože, tam je mráz, až to praští,“ tak nám hned říkal:

„Podívej se na stupně a pak mluv. Jsou tam tak čtyři stupně mrazu, to bych chtěl vidět, co při tom praští!“

Však jsme si později dobře rozmysleli, přijít s nějakou podobnou poznámkou. Tatínek si všechna léta, vždy časné ráno, když vstal a pak v poledne, a ještě před spaním, taky zapisoval, jaké počasí za celý den bylo, přesně stav teploty. A tu, kdybychom byli se zapomněli, a řekli třebas:

„Kdepak letos, to loni byla jiná vedra,“ to by nám byl ihned vyhledal v knížce, jaké bylo to léto počasí.

Však matinka při stěhování do Plzně, po tatínkově smrti, spálila celou spoustu jeho notesů. A byla to škoda, měli jsme si to schovat. Dnes bych si toho jinak vážila. A nejhorší to bylo s časem. To jsme nesměli přijít skutečně ani o minutu později, než nám bylo nařízeno.

„Ale vždyť je teprve pár minut po osmé,“ řekla jsem na omluvu. A tu tatínek vždy řekl:

„Kdybych byl chtěl, abys přišla v osm a pět minut, tak bych ti to řekl, ale osm je tehdy, když bijí. A ani minutu předem, ani později!“

A tak mne této skutečně minutové přesnosti naučil a také mi to později přišlo k dobru, umět dodržovat čas a rozdělit si jej skutečně pečlivě ne na hodiny, ale na minuty. Byl pak také jeden čas, kdy pro mne měla každá minuta tak nesmírnou cenu, že bylo pro mne ohromnou výhodou, dovedla-li jsem si buď práci, nebo chůzi, přesně na minuty odhadnout a dodržovat. Opravdu jsem se častokrát přesvědčila, jaká ztráta je to za celý den, když se tam a tam, třeba jen o pár minut, člověk opozdil. A co se naopak dá získat přesností.

Když jsem začala chodit, stejně jako všechny moje spolužačky v Hoře také na Korso, tu jsem právě s tatínkem měla největší potíže. Musela jsem být doma v zimě v půl sedmé a v létě v osm.

Ale to teprve Korso začínalo!

Vždy jsem jej alespoň jedenkrát přešla, a pak ale tryskem letěla domů postranními uličkami, abych mohla skutečně utíkat, co mi síly stačily. Po hlavní ulici, ač to bylo o malý kousek blíže, jsem jako větší děvče již nemohla utíkat. V domě na chodbě jsem si pak v rychlosti stírala honem pot, který se ze mne lil a hleděla co nejrychleji ztišit dech, který jsem sotva popadala. Při vstupu do dveří jsem se potom tvářila, že vlastně vůbec nejsem udýchaná, že jsem šla zcela pomalu. Ještě v kuchyni jsem do sebe vlila sklenici ledové vody, abych se zchladila, a divím se, že jsem si tím nikdy nic neuhnala.

Matinka, na kterou se tato železná kázeň také částečně vztahovala, ji děsně těžko snášela, vnímala to jako naprosté omezování svobody a despotismus. Já jen musím říct, že jsem za to nesmírně vděčná a lituji, že jsem taky své vlastní děti nedovedla již v tomto duchu, byť i mírnějším, vychovat.

Ale musím přece jen uznat, že při vši tatínkově přísnosti jsem dobře věděla, jak moc má nás děti rád. Nikdy si sám nevzal dříve na talíř, než nás matinka všechny podělila. Tatínek se vždy ostřížím zrakem díval, zda je všeho dost, a teprve pak si sám naposledy brával, přestože sám jedl cukroví velice rád. Takže jakmile viděl, že je ho na stole ne právě nadbytek, prohlašoval, že dnes nemá chuť.

Matinka zase v celém svém životě neměla mnoho jiných zájmů, než nás děti. Nesmírně se nám obětovala, a když jsem potom byla větší a dovedla již chápat onu její povahu, neměla jsem jí ani za zlé to, co jsem za dětských let tak velmi postrádala, a to, že se s námi nikdy nemazlila. Nebylo to v její povaze a člověk nemůže dát to, co nemá.

U tatínka jsem zase brzy vytušila pod jeho drsnou slupkou vřelé a milující srdce. Bylo mi jich obou často nesmírně líto. Velkou mukou bylo hledat vždy znovu spravedlivé stanovisko k nim oběma. Často se mi chtělo tomu všemu uniknout a to za každou cenu a již více v duchu nemuset rozsuzovat a ospravedlňovat, kdo je vinen a kdo ne. Později jsem poznala, že oba byli stejně vinni i nevinni. A hlavně, byli oba nešťastní.

Právě to otrávil celé moje mládí a to bylo i částečnou příčinou toho, že jsem se pak tak náhle a bez jakékoliv příčiny vdala.

Anna, Kutná Hora 1913

Otáček a Karel Neubert

...

„Matinko, kam letos v létě pojedeme?“, zeptala jsem se jednou večer, na návštěvě u Neubertů, když přišla řeč na program letních prázdnin.

„No, my zase do Ledče, ale ty pojeděš asi už před prázdninami do pensionátu do Německa. Asi do Drážďan nebo Mnichova.“

Oznámila to suše a bez špetky možnosti jakékoliv diskuse. Zůstala jsem sedět jako omráčena. Poměrně vážně se již rozhodovalo o mé budoucnosti. Dříve bych bývala strašně ráda jela, a čím dále, tím lépe, ale nyní jsem valné chuti neměla. Ale samotná paní Neubertová, matka mého přítele a kamaráda Karla, která se s matinkou také spřátelila, tento úmysl schvalovala a nabídla se, že obstará od známých prospekty různých penzionátů. Matinka s díky poděkovala, že již má skoro vybráno, a že se jen rozmýšlí ze dvou nebo tří. Karel Neubert byl skutečně velký šibal, a to matinka velice těžko, jako vše, co nebylo smrtelně vážné, snášela. Řekl:

„To je zvláštní shoda, já mám právě v úmyslu strávit dva semestry na některé německé universitě.“

To ovšem naprosto neodpovídalo matčiným plánům. Já měla být poslána pryč z Hory hlavně proto, že si matinka myslela: „Sejde z očí, sejde z mysli.“ Ale když nyní viděla, že bychom se mohli třebas, a nota bene bez její přítomnosti

a vědomí sejít, tak z plánu sešlo a já v poslední chvíli jela do Švýcar, do Lausanne. Matinka si vymínila, že si budeme dopisovat jen jednou měsíčně, abych nebyla zbytečně rozptylována a rušena v učení. Tolik bych se byla jinak nesmírně těšila na pobyt v novém a jistě krásném prostředí. Ale s vyhlídkou na tak dlouhé odloučení právě nyní, kdy začínala celá moje dosud naprosto dětská láska nabývat vážnějšího a tak důležitého pro mne významu, bylo mi při pouhé myšlence, že mám být přes rok odloučena, velice smutno.

Tedy od začátku.

S Karlem to bylo od samého počátku jiné. Pokud právě nepršelo, jako zrovna dnes, chodívali jsme s přáteli do Lorce hrát tenis. Setkávali jsme se, každý týden už dlouhou dobu, opravdu veliká skupina. Tehdy se mi velmi líbil milý Otáček. Právě proto se mi líbil, že byl nesmělý stejně jako já a zdál se být „dobře vychovaný“, ne sprostý, za jaký jsem díky matčinu vlivu každý sebemenší projev lásky považovala.

Na mou duši, nedala jsem do té doby, než jsem poznala doktora Karla Neuberta, nikomu ani jednu pusu.

Tehdy se nemohlo hrát, přšelo již několik dní v kuse a tak jsme šli na výlet „pod hrad.“ To byl náš nejoblíbenější. Neb se tam muselo projít, ovšem to jsme tvrdili jen my, tunelem. Tam se vždy všichni ti, kteří k sobě patřili, v okamžiku spárovali, i kdyby předtím byli kdovíjak rozprchlí. Mlaskla tam nejedna hubička. Jistě. Já to z vlastní zkušenosti nevím, protože můj drahý Otáček, jež mne tak rád doprovázel, se na víc nezmohl, než na křečovitě stisknutí ruky, nanejvýše její políbení.

Tak na tomto výletě si můj nesmělý ctitel dodal kuráže a slovy, sice velice nesouvislými, mi „vyznal lásku“. Já nebyla v o nic menších rozpacích nežli on a jen jsem mu to dovolila a i sama sobě, a opětovala jeho stisk ruky. Dovedete si proto představit, jaké bylo mé rozpoložení, když nedlouho nato poslal dr. Neubert, jako nejstarší ze skupiny, mého mladšího ctitele a ještě jednoho hochy pro pivo a sám zaujal jeho místo vedle mne? Nijak mne nenaplnilo ani radostí ani pýchou, že se mi od něj dostalo rovněž vyznání lásky. Ovšem ve zcela jiné formě. Byla bych se nejraději rozplakala. On, který se mi tak nesmírně líbil a ještě více imponoval od první chvíle, co jsem ho spatřila, přijde jen o něco málo později, než ten sice milý, ale úplný klučík Otáček. Nevím již, jakými nejapnými a také nesouvislými slovy jsem se mu snažila vysvětlit, že je pozdě. Ale on se jen usmál, a řekl:

„Přece byste nebrala takové dítě, jako je Ota, vážně? Tím si hlavinku netrapte, s tím si to již sám vyřídím. Ten má na podobné věci času až dost!“ Nu tak jsem měla za jedno odpoledne dvě vyznání a doma jsem potom celou noc probrečela. Stále jsem si říkala, co si Otík o mně pomyslí, ale odolat jsem nemohla.

Byl to až příliš velký rozdíl, Karel a on. Myslím, že se ani nemuselo chudáčkovi odmítnutému nic dlouho vykládat, když ihned druhý den nato se mnou začal hrát místo něj právě Karel, jako můj partner.

Vzal si mne skutečně, jak řekl: „Do práce.“

Od toho dne jsme bývali my dva ještě s několika bratrance každý den již od šesti na hřišti. Po čtrnácti dnech se výsledek dostavil. Dostala jsem se skutečně do skupiny nejlepších hráčů,

k nesmírné závisti mnohé slečny, která se domnívala, že taková maloměstská žába nemá práva míchat se mezi starší, nejlepší hráče.

Matinka, od první chvíle kdy zpozorovala, že to již není student Otík, který je mým vytrvalým rytířem, nýbrž Karel Neubert, nebyla tím nijak nadšena.

Bůh sud', proč byla od začátku až do konce tak nesmírně proti Karlovi zaujata. Ba dokonce proti celé jeho rodině. Nejprve říkala, proč stále hraji a nejvíce tančím jen s ním, že to není mladík pro mne, že se mám držet mladších studentů, středoškoláků.

A dokonce i to mu vytýkala v jeho neprospěch, že byl spousta let v cizině.

Právě v tom roce, kdy jsme se v Ledči poznali, pobýval na francouzské Lécole politice v Paříži a rok předtím byl zase v Londýně. Matinka stále opakovala, pro mne zcela záhadné:

„Je příliš zkušený, není to žádná vhodná známost pro tebe!“

A čím se naše letní zamilování stávalo vážnějším, tím více nacházela na něm chyb a vad. Pak v době, kdy mi to všechno jen velmi pomalu stoupalo do hlavy, začala tvrdit:

„On si tě nevezme, ty pro něj nejsi žádná vhodná partie.“

Nyní jsem to byla zase pro změnu já, která byla matinkou shledána nějak závadnou.

„Ten si musí vzít slečnu z nějaké známé pražské rodiny, stejně jako je ta jeho. Slečnu zcela jiného vystupování, než ty. Ty bys mu nikdy nestačila.“ A podobné věci jsem měla stále na tapetě. Když jsem později vytkla matince, proč se tedy nejen on, ale tehdy celá jeho rodina ke mně chová tak nesmírně vlídně, až láskyplně, jen mi rozzlobeně odpověděla, že to je ta nejlepší taktika paní Neubertové, nebránit mu ve známosti se mnou. Že tím spíše se mne pak sám nabaží a podobně. Když jsme se toho léta loučili a on čekal na matinčino pozvání do Hory, protože řekl zcela jednoznačně, že si vždy velice přál Kutnou Horu navštívit a prohlédnout si ji, ale neměl dosud nikdy příležitost, tak matinka sice s roztomilým úsměvem, ale zcela ledovým hlasem řekla:

„Nu, myslím, že nyní jste si všichni důkladně odpočinuli a že se budete muset zase pilně věnovat studiu.“

Měl dělat ještě třetí státnici a rigorózum. Ani psát jsem si s ním nesměla, psali jsme si na adresu přítelkyně Milady, která byla asi týden v Ledči u nás na návštěvě a tak se s Karlem také díky tomu seznámili. Byla to také ona, která mu při prvním, jeho zcela tajném příjezdu do Hory, šla naproti a přivedla ho za mnou do parku, kde jsme se to dopoledne sešli.

Ve skutečnosti mi tato jeho návštěva způsobila více starostí, strachu a rozčilení, než potěšení. Milada sama chodila po čtyři roky s profesorem, kterého si také po těch letech opravdu vzala. Byla však daleko pokročilejší, co se tajných schůzek či dovolených týkalo a také ona mne vlastně k tomu přiměla, že jsem si dodala odvahy a Karla pozvala, aby tedy, když stále se o tom v dopisech zmiňoval, přijel.